

Centrum Opiekuńczo-Rehabilitacyjne

ALTER DOMUS

Ul. A. Mickiewicza 10C

05-402 Otwock

Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich

Krajowy Mechanizm Prewencji

Al. Solidarności 77

00-090 Warszawa

Dotyczy: KMP.573.14.2023.AN

W odpowiedzi na otrzymany Raport z wizytacji i zawarte w nim zalecenia jestem zmuszony potwierdzić to, o czym mieliśmy okazję rozmawiać z osobami nas wizytującymi, czyli niezyciowość przepisów. Ustawodawca nie identyfikuje właściwie sytuacji osób wymagających nadzoru i/lub opieki w kontekście ich przebywania w placówkach typu Alter Domus.

Najczęściej, choć nie wyłącznie naszymi podopiecznymi są osoby starsze, które nie bez powodu znalazły się w takim miejscu. Osoby te z uwagi na swoją sytuację zdrowotną w ogromnej większości wymagają co najmniej nadzoru z uwagi na ograniczenia z orientacją w otoczeniu, poprzez w różnym stopniu pomoc w codziennym funkcjonowaniu, aż do całościowej opieki i obsługi.

Mieszkańców można podzielić zasadniczo na cztery grupy:

- osoby stosunkowo sprawne zarówno intelektualnie jak i fizycznie, które faktycznie są zdolne do samo decydowania, dobrze zorientowane co do swojej sytuacji i bez zagrożenia dla siebie samych mogące swobodnie opuszczać placówkę
- osoby, które są stosunkowo sprawne intelektualnie, ale mające ograniczenia fizyczne, których są świadomi, przez co nie mając jakichkolwiek narzuconych barier w opuszczaniu ośrodka nie decydują się na to bez pomocy osób trzecich, najczęściej członków rodziny
- osoby, które z uwagi na schorzenia poza fizyczne nie są zdolne do samodzielnego funkcjonowania w przestrzeni miejskiej, czy innej przestrzeni publicznej

- osoby, które z uwagi na ogólny lub fizyczny stan zdrowia nie są zdolne do samodzielnego przemieszczania się.

I wyraźnie należy podkreślić, że w przypadku Alter Domus pierwsza grupa stanowi znikomą odsetkę. Druga grupa też nie jest przesadnie liczna.

Odpowiadając wprost na wymienione zalecenia:

1. Spośród ponad 600 podopiecznych, których mieliśmy okazję gościć w naszym ośrodku w przypadku zaledwie kilku osób ustalenia z rodzinami były takie, aby ich bliscy, a nasi mieszkańcy mogli swobodnie wychodzić poza teren placówki. W przypadku wszystkich innych oczekiwania rodziny są takie, abyśmy „pilnowali” powierzonych nam w opiekę członków ich rodzin. My jako placówka, z uwzględnieniem stanu zdrowia i stopnia sprawności fizycznej mieszkańca, zapewniamy pełną swobodę funkcjonowania w ramach placówki, w tym terenu wokół budynku. Ale ze zrozumiałych względów priorytetem jest bezpieczeństwo podopiecznych, a to jest związane z dbaniem o to, aby nie było możliwości, że samodzielnie opuszczą teren placówki i będą narażeni na zgubienie się lub zrobienie sobie krzywdy. Przytoczone w zaleceniu przepisy ustawy o pomocy społecznej dotyczą sytuacji, kiedy to osoba kierująca placówką mogłaby ograniczyć możliwość samodzielnego opuszczania placówki. Tymczasem to nie ja jako osoba prowadząca placówkę ograniczam taką możliwość, tylko takie jest oczekiwanie rodziny mieszkańca. Zatem w moim przekonaniu nie mam podstawy do występowania do sądu o takie ograniczenia. Pomijając fakt, że skoro występuje obiektywna, uwarunkowana koniecznością zapewnienia bezpieczeństwa przyczyna, dla której z uwagi na swoją kondycję intelektualną należy daną osobę chronić przed samodzielnym poruszaniem się po przestrzeniach publicznych, to czy na pewno jest zasadne przedstawianie jej uzasadnienia tejże decyzji, pouczanie o możliwości złożenia wniosku o jej uchylenie itd? Czy aby na pewno osoba, która nie jest w stanie odnaleźć się na ulicy, ale mimo to wyraża chęć samodzielnego po niej poruszania się, jest w stanie w sposób świadomy, w swoim postrzeganiu rzeczywistości zrozumieć instytucję wniosku o uchylenie ograniczenia, rozstrzygnąć, czy taki wniosek chce składać, czy jednak nie? Wydaje się to wątpliwe. Co więcej – zachodzi niespójność pomiędzy organami Państwowymi w tej sprawie,

Centrum Opiekuńczo Rehabilitacyjne ALTER DOMUS

Ul. Mickiewicza 10C | 05-402 Otwock

Tel. +48 22 380 34 10 | kom. +48 664 769 130

www.alter-domus.pl | www.DomOpiekiOtwock.pl

kontakt@alter-domus.pl

facebook.com/Alter.Domus.Centrum.Opiekunczo.Rehabilitacyjne

ponieważ Sąd Rodzinny, który corocznie nas wizytuje ma w tej materii inne zdanie – w naszej ocenie zdecydowanie bardziej życiowe.

2. Lekarz opiekujący się naszymi podopiecznymi, wizytujący ośrodek raz w tygodniu zawsze zapoznaje się z nowoprzybyłym mieszkańcem na pierwszej wizycie. Jeżeli jest to niewystarczające, to proszę o sprecyzowanie jakiego rodzaju miałyby to być niezależne badania i na czym miałyby polegać ich niezależność? Zastrzegam w tym miejscu, że przychodnia publiczna mieszcząca się nieopodal odmawia realizowania u nas wizyt domowych, ostatnio odmówiła zaszczepienia swoich pacjentów znajdujących się u nas w ośrodku, najczęściej zastaniając się brakami kadrowymi.
3. O jakich obrażeniach mowa w tym zaleceniu? I jaka jest podstawa prawna dla konieczności wykonywania takich „obdukcji”? Jest to kolejny przykład wymogu kompletnie mijającego się z realiami żywymi. Kto miałby mieć odpowiednie kwalifikacje do wykonywania takiej dokumentacji, jak często, w jakich sytuacjach, czy takiej kontroli mają podlegać wszyscy według jakiegoś harmonogramu? Jak należałoby traktować to, że np. ktoś przesiadając się samodzielnie z wózka na łóżko zarysuje sobie łydkę o mocowanie podestu pod nogi, ale nikomu o tym nie powie, bo nie będzie to wymagało żadnego zaopatrzenia medycznego, ale jednak naskórek zostanie uszkodzony, a może nawet powstanie siniak? Skoro mielibyśmy obowiązek robienia takiej dokumentacji, to tym samym ktoś miałby prawo kontrolowania, czy jest robiona. I co w sytuacji kiedy osoba uprawniona (też pytanie, kto i z jakiej instytucji miałby kompetencje do kontroli stanu ciała podopiecznego?) spostrzegłaby, że podopieczny ma siniaka na łydce, ale nikt z ośrodka tego nie odkrył, nie zostało do zaznaczone na mapie ciała i nie powstała dokumentacja fotograficzna? Sugeruję jeszcze raz zastanowić się nad wydaniem takiego zalecenia. Nie mam tu na myśli oczywiście sytuacji, kiedy podopieczny faktycznie doznaje jakiegoś urazu, który wymaga interwencji pielęgniarskiej, lekarskiej, czy wręcz pogotowia ratunkowego. Ale i w takiej sytuacji wymóg robienia mapy ciała i fotografowania urazu jest co najmniej dyskusyjny. Nie można tu pominąć kwestii związanych z ochroną danych osobowych, archiwizacją takich fotografii, dostępu do nich itd.

Centrum Opiekuńczo Rehabilitacyjne ALTER DOMUS

Ul. Mickiewicza 10C | 05-402 Otwock

Tel. +48 22 380 34 10 | kom. +48 664 769 130

www.alter-domus.pl | www.DomOpiekiOtwock.pl

kontakt@alter-domus.pl

facebook.com/Alter.Domus.Centrum.Opiekunczo.Rehabilitacyjne

4. Sytuacje kiedy jest potrzeba podania rozkruszonych leków, czy to z uwagi na problemy z przełykaniem, czy rzadziej opór podopiecznego przed przyjęciem niezbędnych leków zawsze są konsultowane z lekarzem.
5. Proszę zatem o informację jak należy w warunkach zbliżonych do domowych podać niezbędne dla zdrowia podopiecznego leki w sytuacji kiedy odmawia ich przyjęcia? Albo proszę o refleksję nad tym jaki miałby sens poinformowanie osoby o tym, że otrzymuje rozkruszone leki, skoro dostaje je w takiej postaci ponieważ nie chce ich przyjąć? Jest to kolejny przykład zalecenia, które zupełnie mija się z życiową praktyką. Przy czym jeszcze raz podkreślam, że takie sytuacje są marginalne, zawsze jest to w porozumieniu z lekarzem i wynikają jedynie z konieczności dbania o zdrowie podopiecznego. Pomijam sytuacje, kiedy jest to robione w uzgodnieniu z daną osobą, a konieczność rozkruszenia wynika z problemów z przełykaniem tabletek.
6. Prosiłbym o instrukcję, uwzględniającą charakter placówki, jak powinny być wobec takiego zalecenia rozwiązywane sytuacje, kiedy mamy do czynienia z osobą o wyraźnie ograniczonej orientacji co do własnej osoby, a która nie jest ubezwłasnowolniona? Podsuwanie takiej osobie do podpisu jakichkolwiek dokumentów jest w moim przekonaniu oprócz tego, że wątpliwe etycznie, to jest tworzeniem fikcji tylko po to, żeby „obejść” wadliwy w tym zakresie stan prawny. Ustawodawca nie przewiduje na takie sytuacje adekwatnego do okoliczności rozwiązania, a jednocześnie kładzie się nacisk na to, żeby to placówki takie jak moja tworzyły w tym zakresie nierzeczywiste rozwiązania. Przy czym jednocześnie zobowiązuję się do uzyskiwania takich zgód od samych podopiecznych w każdym przypadku, kiedy nie będzie uzasadnionych wątpliwości co do stanu jego świadomości.
7. Zeszyt zostanie założony niezwłocznie
8. Zostało to wykonane
9. Rozwój zawodowy personelu jest wspierany chociażby poprzez dostosowywanie grafików pracy do ich aktywności na polu edukacyjnym. Również zostały podjęte starania mające na celu organizację szkoleń specjalistycznych co kilka miesięcy począwszy od początku nowego roku.

Centrum Opiekuńczo Rehabilitacyjne ALTER DOMUS

Ul. Mickiewicza 10C | 05-402 Otwock

Tel. +48 22 380 34 10 | kom. +48 664 769 130

www.alter-domus.pl | www.DomOpiekiOtwock.pl

kontakt@alter-domus.pl

facebook.com/Alter.Domus.Centrum.Opiekunczo.Rehabilitacyjne

10. Zostaną rozpoznane oczekiwania personelu w tym zakresie i w razie takiej potrzeby zostanie to zorganizowane. Dotychczasowe doświadczenia wskazują, że personel nie chce w takich aktywnościach uczestniczyć.
11. Podejmiemy próby ramowego zapoznania personelu z tym dokumentem, chociaż jest on wyraźnie kierowany raczej do służby więziennej, policji, do podmiotów, gdzie faktycznie istnieje uzasadnione ryzyko poddawania kogokolwiek czynnościom mającym charakter tortur.

Na koniec pozwolę sobie wyrazić uznanie dla działań Rzecznika Praw Obywatelskich mających na celu zidentyfikowanie luk prawnych lub szeregu odstających od życiowej praktyki oraz faktycznej potrzeby przepisów. Starania ukierunkowane na ich zmianę, na dostosowanie stanu prawnego do realiów funkcjonowania placówek takich jak prywatne „domy opieki”, potrzeb ich mieszkańców i oczekiwań ich bliskich są godne docenienia i należy im kibicować. Czym szybciej uda się w maksymalnym stopniu zbliżyć stan prawny z rzeczywistymi realiami, tym lepiej.

Radosław Walasek

Centrum Opiekuńczo Rehabilitacyjne ALTER DOMUS

Ul. Mickiewicza 10C | 05-402 Otwock

Tel. +48 22 380 34 10 | kom. +48 664 769 130

www.alter-domus.pl | www.DomOpiekiOtwock.pl

kontakt@alter-domus.pl

facebook.com/Alter.Domus.Centrum.Opiekunczo.Rehabilitacyjne